

Péter Sándor

1868—1938.

Hosszas betegeskedés, a halálra való teljes elkészülés után, lelkében az örökélet erős hitével távozott el körünkből, az unitárius lelkészi karnak ez a kiválóan tipikus alakja, kiből a komoly hivatás-érzet és kötelességtudás a magánéletben annyi humorral és vidám derűvel párosult.

Három erős szenvedélye volt: *a könyvgyűjtés, a jótékonyság és az igazságnak a végsőig keresése.*

Anyagilag sulyos körülmények között töltötte be lelkészi hivatását. De inkább lemondott a mindennapi kenyérről, mint a könyvek vásárlásáról. Nem jelenhetett meg olyan új könyv, különösen a történelem körébe vágó, hogy azt utolsó fillérének a feláldozásával meg ne szerezte volna. De e mellett a régi könyveket, kéziratokat is ritka előszeretettel gyűjtögette. Ilyen formán pár ezeret tulhaladó, szép könyvtárt létesített szerény papi jövedelméből, melyet végrendeletileg az egyetemes unitárius lelkész körnek hagyományozott.

Isten gyermekkel nem áldotta meg. Az apai örömeket a jótékonycodásban élte ki. Itt is elsősorban könyvekkel kedveskedett a tanulóknak. Vizsgák és évváró ünnepélyek alkalmával állandóan találkoztunk a nevével, amikor kisebb-nagyobb könyvjutalomban részesítette a jó tanuló és jómagaviseletű fiukat és lányokat. De e mellett a különböző egyházi intézményeinknél feleségével együtt nevelési célokra tett különböző alapítványai tesznek bizonyosságot áldozatkészségéről.

Harmadik szenvedélye az igazság betűjéhez való elszánt ragaszkodása volt. E miatt sok keserősége és csalódása volt életében. Mivel ő az igazság utjáról egy lépést sem tért el, másoktól is azt követelte, hogy azt az utolsó betűig tartsák be. Kész volt szembe szállani bárkivel a maga igazságának védelméért, még

akkor is, ha ezért bármekkora anyagi vagy lelki áldozatot kellett hoznia. Így sokszor önmaga kárán kellett tapasztalnia, hogy a jogi igazság nem elégséges alap az istenországa szolgálatában.

Már gimnáziumi tanuló korában különös előszereettel viseltetett a történelmi tárgyak iránt. Faja és egyháza történelmét behatóan ismerte. Ilyen irányban irodalmilag is próbálkozott. Az I. G. Duca-i egyházközség történetéhez gazdag adaggyűjteményt közölt folyóiratunk lapjain is. Emellett jeles embereinkről jelentek meg tőle figyelemreméltó közlemények. Legutoljára nagy tárgyismerettel és gazdag adatok alapján megírta az Orășeni-i egyházközség történetét, amelyet halála előtt pár héttel küldött be szerkesztőségünkhöz. Forró vágya volt, hogy ezt a sok fáradtsággal írt dolgozatát nyomtatásban is láthassa. Azonban részint a dolgozat nagy terjedelme, részint gyorsan bekövetkezett halála miatt nem teljesülhetett ez a kívánsága.

Mint lelkész négy egyházközségben szolgált a egyházát, hűen és pontosan. Nyugalomba vonulása után I. G. Duca-n lakott s nemcsak itt, hanem a szomszédos egyházközségekben is készséggel végzett lelkészi szolgálatokat. Mint barát egyike volt a leg-hűségesebbeknek, akiben barátai sohasem csalódtak. Emléke nemcsak alapítványaiiban, hanem özvegye, barátai és ismerősei lelkében is élni fog.

Vári Albert.

Lázadás a civilizáció ellen.

Lothrop Stoddard A. M. Ph. D. a Harvard egyetem professzora, az új élettani tudomány világitásában tárja eléink a mai civilizáció állapotát és veszélyeit: „The Revolt Against Civilisation” című híres munkájában. (Kiadója: Charles Scribner's Sons. New-York.)

Ez a munka magyarul 1931-ben jelent meg, a „Magyar Jogászegylet” kiadásában ily címen: Lázadás a civilizáció ellen.

A mű célja az, hogy reá mutasson a mai civilizáció ama rettenetes jelenségére, hogy az értékes elemek minden nemzetnél mind jobban és jobban megritkulnak és az értéktelenebb elemek veszik át az irányítást. Ez a könyv a szociológiai meglátás bibliája. Nem fél megmondani az igazat, még ha rettentő is.

Ezt a könyvet a szokásos formában nem lehet helytállóan ismertetni. Ezt a könyvet olvasni kell, mint a Bibliát. Mi ezuttal ismertetés helyett csak egy részt közlünk belőle. (65. lap.):

„Fokozatosan észleljük az erkölcsösség általános lazulását, a gondolatokban és a cselekvésekben a következetesség eltűnését, a közvéleménynek beteges izgulékonyságát és ingadozását, a jellemek lazulását. Bűncselekményeket frivol és érzélgős elkényeztetéssel kezelnek, ami felbátorítja a mindenféle gazfickókat. Az emberek elvesztik az erkölcsi felháborodást és hozzászoktatják magukat ahhoz, hogy azt, mint valami banálist, nem előrehaladottat, nem elegánsat és nem eszes dolgot megvessék. Tények, amelyek ezelőtt örökre lehetetlenné tettek volna egy embert a közéletben, nem akadályozzák meg karrierjét, úgy, hogy gyanus, bemocskolt egyéniségeknek lehetővé válik, hogy felelősségteljes állásokba emelkedjenek, néha ilyenek irányítják a nemzetek ügyeit. Az egészséges közszellem ritkább lesz és kevesebbre lesz értékelve, inkább és inkább póriasabban lesz adagolva. Senki sem botránkozik meg a leghetetlenebb indítványokon, szabályokon és divatokon s a törvényhozásnak és végrehajtásnak örült szabályain akár hazai, akár